

ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ЄМНОСТІ РЕГІОНУ

© 2018 МОРГАЧОВ І. В.

УДК 338.24
JEL Classification: R20

Моргачов І. В.

Потенціал використання інвестиційної ємності регіону

Метою є уточнення змісту поняття «інвестиційний потенціал регіону» та обґрунтування вживання додаткових термінів, що точніше відображають необхідну сутність; дослідження суб'єктивних і об'єктивних чинників, що впливають на інвестиційні процеси в регіонах. У роботі досліджено сутність потенціалу використання інвестиційної ємності регіону, запропоновано вживання цього поняття в ряді випадків замість терміна «інвестиційний потенціал регіону». Пропозиція ґрунтується і на відсутності тлумачення останнього в економічних словниках і різноманітного трактування його дослідниками. Доведено, що якщо поняття «інвестиційний потенціал регіону» вживається з метою визначення максимальних можливостей регіону залучати і засвоювати інвестиції, то більш точнішим є вживання терміна «потенціал використання інвестиційної ємності регіону». Інвестиційна ємність регіону визначена як максимальний обсяг інвестицій, що може бути здійснений і засвоєний протягом певного часу в певному регіоні. Математично інвестиційна ємність регіону більше фактично обсягу інвестицій в цьому регіоні в i -му періоді часу на обсяг невикористаного потенціалу інвестиційної ємності регіону в i -му періоді часу. Уточнено, що чим більше інвестиційна ємність регіону та потенціал її використання, тим більше імовірність здійснення інвестицій та більше обсяг можливих інвестицій в цей регіон у майбутніх періодах. Чим більше рівень спеціалізації регіону в міжнародному розподілі праці, тим більше його інвестиційна ємність. Інновації також збільшують останню, тому інноваційно-інвестиційна інфраструктура регіонів є суб'єктивним чинником збільшення потенціалу використання їх інвестиційної ємності. В умовах глобалізації актуальною стає теза, що світові інвестиційні ресурси перевищують інвестиційну ємність регіону. Інтеграцію до світового фінансового ринку визначено як основне завдання інвестиційної інфраструктури регіону, а рівень такої інтеграції – основний критерій її якості та ефективності.

Ключові слова: інвестиційний потенціал регіону, інвестиційна ємність регіону, потенціал використання інвестиційної ємності регіону, інноваційно-інвестиційна інфраструктура регіону, світовий фінансовий ринок.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2018-4-105-111>

Табл.: 1. **Формул:** 7. **Бібл.:** 24.

Моргачов Ілля Вікторович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (просп. Центральний, 59а, Сєвєродонецьк, Луганська обл., 91034, Україна)

E-mail: morgachov.ilya@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4347-3153

Researcher ID: L-1794-2018

УДК 338.24
JEL Classification: R20

UDC 338.24
JEL Classification: R20

Моргачёв И. В. Потенциал использования инвестиционной емкости региона

Целью является уточнение содержания понятия «инвестиционный потенциал региона», обоснование использования дополнительных терминов, которые точнее отражают необходимую сущность; исследование субъективных и объективных факторов, влияющих на инвестиционные процессы в регионах. В работе исследована сущность потенциала использования инвестиционной емкости региона, предложено использование этого понятия в ряде случаев вместо термина «инвестиционный потенциал региона». Предложение основывается на отсутствии трактовки данного термина в экономических словарях и разнообразно его понимания исследователями. Доказано, что если понятие «инвестиционный потенциал региона» употребляется с целью определения максимальных возможностей региона привлекать и осваивать инвестиции, то более точным является использование термина «потенциал использования инвестиционной емкости региона». Инвестиционная емкость региона определена как максимальный объем инвестиций, который может быть осуществлен и освоен в течение определенного времени в определенном регионе. Математически инвестиционная емкость региона больше фактического объема инвестиций в этом регионе в i -м периоде времени на

Morghachov I. V. Potential of Using the Investment Capacity of a Region

The aim of the article is clarifying the content of the concept «investment potential of a region», justifying the use of additional terms that reflect the considered essence more precisely; studying subjective and objective factors affecting the investment processes in regions. The work studies the essence of potential of using the investment capacity of a region. It is proposed to use this concept in some cases instead of the term «investment potential of the region». The proposal is based on the lack of interpretation of the latter in economic dictionaries and various interpretations of it by researchers. It is proved that if the concept «investment potential of a region» is used to denote the maximum capabilities of a region to attract and develop investments, then it is more appropriate to use the term «potential of using the investment capacity of a region». The investment capacity of a region is defined as the maximum amount of investment that can be made and used during a certain time period in a particular region. Mathematically, the investment capacity of a region is greater than the actual volume of investment in this region within the time period i by the amount of unused potential of the investment capacity of the region within the time period i . It is specified that the larger investment capacity of the region and the potential for its use are, the greater the likelihood of investment in this region in future periods is. The

объем неиспользованного потенциала инвестиционной емкости региона в i -м периоде времени. Уточнено, что чем больше инвестиционная емкость региона и потенциал ее использования, тем больше вероятность осуществления инвестиций и больше объем возможных инвестиций в этот регион в будущих периодах. Чем больше уровень специализации региона в международном разделении труда, тем больше его инвестиционная емкость. Инновации также увеличивают последнюю, поэтому инновационно-инвестиционная инфраструктура регионов является субъективным фактором увеличения потенциала использования их инвестиционной емкости. В условиях глобализации актуальным становится тезис, что мировые инвестиционные ресурсы превышают инвестиционную емкость региона. Интеграция в мировой финансовый рынок определена в качестве основной задачи инвестиционной инфраструктуры региона, а уровень такой интеграции – критерия ее качества и эффективности.

Ключевые слова: инвестиционный потенциал региона, инвестиционная емкость региона, потенциал использования инвестиционной емкости региона, инновационно-инвестиционная инфраструктура, мировой финансовый рынок.

Табл.: 1. **Формул.:** 7. **Библ.:** 24.

Моргачёв Илья Викторович – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры менеджмента и маркетинга, Восточноукраинский национальный университет им. В. Даля (просп. Центральный, 59а, Северодонецк, Луганская обл., 91034, Украина)

E-mail: morgachov.ilya@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4347-3153

Researcher ID: L-1794-2018

larger the level of specialization of the region in the international division of labor is, the greater its investment capacity is. Innovations also increase the investment capacity of a region, so the innovation investment infrastructure of regions is a subjective factor in increasing the potential of using their investment capacity. In the context of globalization, the assertion that global investment resources exceed the investment capacity of a region becomes relevant. Integration into the world financial market is defined as the main task of the investment infrastructure of a region, and the level of such integration as the main criterion of its quality and efficiency.

Keywords: investment potential of a region, investment capacity of a region, potential of using the investment capacity of a region, innovation and investment infrastructure of a region, world financial market.

Tbl.: 1. **Formulae:** 7. **Bibl.:** 24.

Morghachov Illia V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Marketing, East-Ukrainian National University named after V. Dahl (59a Tsentralnyi Ave., Sievierodonetsk, Luhansk region, 91034, Ukraine)

E-mail: morgachov.ilya@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4347-3153

Researcher ID: L-1794-2018

Вступ. Інвестиції є основою розвитку як окремих регіонів, так і національного господарства. Від обсягів інвестицій залежить кількість новостворених робочих місць, регіональний та національний валовий продукт, рівень заробітної плати, податковий надходження тощо. Тому тематика удосконалення інвестиційних процесів і відповідної інфраструктури завжди була актуальною.

В умовах посилення глобалізаційних процесів у світовій економіці загострюється конкурентна боротьба окремих регіонів за залучення інвестиційних ресурсів. Надходження інвестицій до окремих регіонів залежить від великої сукупності чинників, які необхідно ретельно досліджувати та вивчати. Не зайвим є уточнення теоретичних основ удосконалення інвестиційних процесів, і в тому числі ясне розуміння сутності та вірне вживання ключових понять.

Аналіз останніх публікацій науковців із визначенням невирішених частин загальної проблеми. Аналіз досліджень за напрямом [1–24] дозволяє визначити наявність суттєвих розробок тематики, водночас ще багато проблем інвестиційної діяльності залишаються відкритими. У вітчизняній науковій літературі [1–24] можна часто зустріти використання поняття «інвестиційний потенціал» та «інвестиційний потенціал регіону», однак визначення терміна в цих джерелах досить різноманітно за сутністю. Наявність цієї різноманітності викликає науковий інтерес, в той час як у точних науках таке явище не має бути допустимим.

Наявність суттєво різноманітних трактувань поняття «інвестиційний потенціал регіону» за змістом зумовлює необхідність вживання інших термінів, які точніше дозво-

ляють передати необхідну сутність. Своєю чергою, такі уточнюючі поняття слід обґрунтувати та дослідити їх економічну природу.

Метою роботи є уточнення змісту поняття «інвестиційний потенціал регіону» та обґрунтування вживання додаткових термінів, що точніше відображають необхідну сутність, визначення суб'єктивних і об'єктивних чинників, що впливають на інвестиційні процеси в регіонах.

Викладення основних результатів дослідження. В економічних словниках та Вікіпедії відсутні тлумачення поняття «інвестиційний потенціал регіону», тому його теоретичні основи знаходяться на стадії формування. Розгляд понять «інвестиційний потенціал» та «інвестиційний потенціал регіону», що містяться в джерелах [1–24], наведено в табл. 1.

У наведеній таблиці приведено далеко не всі можливі визначення досліджуваного поняття, однак і наведених вистачає, щоб визначити суттєву різноманітність. На додаток до вже існуючої різноманітності слід додати, що досліджуване поняття, по-перше, може розглядатися як максимальні можливості регіону здійснювати інвестиції кудись, а по-друге, як максимальні можливості регіону залучати і засвоювати інвестиції власні або з інших регіонів та країн.

Ключовим розходженням є між:

- здійснювати інвестиції (як здатність формування власних інвестиційних ресурсів);
- залучати і засвоювати інвестиції (як можливість поглинання як власних так і залучених).

Згідно з лінгвістикою обидва підходи до визначення інвестиційного потенціалу регіону можуть розглядатися

Визначення понять «інвестиційний потенціал» та «інвестиційний потенціал регіону»

№	Визначення	Джерело	Рік
1	2	3	4
1	Інвестиційний потенціал – сукупність фінансових джерел, які можуть бути використані для капіталовкладень з метою забезпечення соціально-економічного розвитку певної території	[13]	1998
2	Інвестиційний потенціал – це сукупність можливостей і наявних ресурсів для інвестування, які формуються під впливом системи факторів та умов для інвестування, що реалізуються через формування інвестиційних потоків	[1]	1998
3	Інвестиційний потенціал – сукупність ресурсів, віднесених до інвестиційних за критерієм можливості їх вкладу в статутний капітал фірми, яка представлена на інвестиційному ринку у формі потенційного інвестиційного попиту, який має здатність і має можливість перетворитися на реальний інвестиційний попит, що забезпечує задоволення потреб відтворення капіталу. Інвестиційний потенціал – сукупність потенційних інвестиційних ресурсів, які складають ту частину накопиченого потенціалу, яка представлена на інвестиційному ринку у формі потенційного інвестиційного попиту, здатного перетворитися на реальний інвестиційний попит, що забезпечує задоволення матеріальних, фінансових та інтелектуальних потреб відтворення капіталу	[23]	1999
4	Інвестиційний потенціал – впорядкована сукупність інвестиційних ресурсів, що дозволяє добитися ефекту синергізму при їх використанні	[14]	2001
5	Інвестиційний потенціал – сукупність ресурсів, факторів і умов для інвестування	[7]	2004
6	Інвестиційний потенціал – це базова фундаментальна основа сталого розвитку національної економіки. Національний інвестиційний потенціал визначається наявністю інвестиційних ресурсів для здійснення реальних і фінансових інвестицій, які матеріалізуються в новостворюваних факторах суспільного виробництва та суспільній інфраструктурі	[15]	2006
7	Інвестиційний потенціал – кількість накопичених в економіці інвестиційних ресурсів, що за певних умов можуть трансформуватися в інвестиції, так і сукупністю умов, необхідних для залучення цих ресурсів у процес інвестування, що і є визначальним фактором рівня використання інвестиційного потенціалу	[16]	2010
8	Інвестиційний потенціал – це можливості, переваги (ресурсні, економічні, трудові, інтелектуальні, природно-кліматичні, фінансові, інфраструктурні, споживчі, виробничі, інноваційні й інституційні), що є на певній території, дозволяють поліпшити якісні та кількісні характеристики діяльності на основі використання власних і залучених інвестиційних ресурсів, які можуть бути здійснені в процесі інвестиційної діяльності задля досягнення вищого рівня соціально-економічного розвитку	[24]	2010
9	Інвестиційний потенціал – це здатність досягти бажаного результату через реалізацію та управління інвестиційними можливостями, що містяться в інвестиційних ресурсах, що, своєю чергою, створює сприятливий інвестиційний клімат, який забезпечує інвестиційну привабливість регіонів і держави зокрема	[17]	2011
10	Інвестиційний потенціал регіону – сукупність об'єктивних економічних, соціальних і природно-географічних властивостей регіону, що мають високу значущість для залучення інвестицій в основний капітал	[4]	2000
11	Інвестиційний потенціал регіону – це обсяг інвестицій, який може бути притягнутий в регіональну економіку за рахунок усіх (внутрішніх і зовнішніх) джерел фінансування, виходячи з наявності різних економічних, соціальних і природних ресурсів, особливостей його географічного положення та інших об'єктивних передумов, суттєвих для формування, інвестиційної активності в ньому	[3]	2001
12	Інвестиційний потенціал регіону – комплекс інвестиційних можливостей економіки, що формується шляхом інтеграції та синергії інфраструктурного, ресурсного й макроекономічного потенціалів регіону й обмежений у використанні рівнем інвестиційних ризиків та інвестиційних бар'єрів	[21]	2005
13	Інвестиційний потенціал регіону є складним і багатоаспектним явищем, що характеризується значним набором різнопланових параметрів, які важко піддаються формалізації і оцінюванню. Серед них виділяють такі види факторів впливу: економічні, політичні, правові, соціальні, екологічні, геополітичні, кримінальні	[9]	2006
14	Інвестиційний потенціал регіону – здатність до отримання максимального можливого обсягу інвестиційної складової валового регіонального продукту, реалізована за допомогою використання наявних у рамках території інвестиційних факторів економічного зростання	[10]	2008
15	Інвестиційний потенціал країни, регіону, муніципалітету, підприємства - здібність суб'єкта раціонально вживати інвестиції в процесі реалізації інвестиційного проекту	[12]	2008

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
16	Інвестиційний потенціал регіону є сумою об'єктивних передумов для інвестицій, які залежать від наявності й різноманіття сфер і об'єктів інвестування та від їх економічних характеристик	[5]	2008
17	Інвестиційний потенціал регіону являє собою складне економічне явище: він формується сукупним впливом окремих приватних факторів. Кількісна оцінка даного показника може бути здійснена за допомогою розрахунку інтегрального коефіцієнта, що враховує особливості трансформаційних процесів в економіці	[8]	2011
18	Інвестиційний потенціал регіону – це сукупна можливість власних і залучених у регіон фінансових ресурсів забезпечувати інвестиційну діяльність з метою отримання прибутку, в цілях і масштабах, визначених економічною політикою регіону	[11]	2011
19	Інвестиційний потенціал регіону – сукупність наявних і таких, які можуть бути мобілізовані, основних джерел, засобів, елементів потенціалу цілісної економічної системи, що використовуються і можуть бути використані для забезпечення ефективної інвестиційної діяльності й соціально-економічного прогресу на регіональному рівні	[22]	2012
20	Інвестиційний потенціал регіону – це сукупність потенційно стабільних та здатних до розвитку економічних ресурсів регіону, які характеризують ступінь його інвестиційної привабливості та здатні до концентрації, направленої на реалізацію запланованої інвестиційної стратегії	[20]	2012
21	Поняття інвестиційного потенціалу регіону є досить багатогранне з точки зору його сутності, структури, взаємозв'язку з іншими категоріями та визначається як суб'єктно-об'єктна єдність учасників інвестиційного процесу, взаємодія яких формує регіональний інвестиційний ринок, характеризує збалансованість інвестиційного попиту та пропозиції, визначає можливість відтворення інвестиційних ресурсів у регіоні та обсяги їх міжтериторіального руху. Таке трактування інвестиційного потенціалу території передбачає: забезпечення можливості врахування інвестиційного потенціалу в процесі оцінювання інвестиційної привабливості регіону шляхом виявлення рівня задоволення інвестиційних інтересів, потреб та пріоритетів; цільове спрямування інвестиційного потенціалу на досягнення стратегічної мети сталого економічного розвитку регіону та відтворення інвестиційного потенціалу шляхом збереження та нарощення інвестиційних ресурсів; урахування співвідношення між попитом та пропозицією на інвестиційні ресурси відповідно до кон'юнктури інвестиційного ринку; системну взаємодію інвестиційних ресурсів та можливостей реалізації інвестицій у регіоні	[2]	2014
22	Інвестиційний потенціал регіону – сукупні можливості соціально-економічної системи регіону, які склались історично, забезпечувати розвиток його інвестиційного клімату в цілях і масштабах, визначених економічною політикою регіону	[18; 19]	2015
23	Інвестиційний потенціал територіальної громади – сукупність ресурсів та можливостей (природно-ресурсних, соціальних, фінансово-економічних, інституційно-управлінських тощо), які є об'єктом управління з боку органів влади територіальної громади, спрямованого на залучення інвестиційних ресурсів для вирішення проблем територіального розвитку. Фактично йдеться про можливості інвестиційного забезпечення розвитку територіальної громади та здатність їх цілеспрямованої трансформації у потік інвестиційних ресурсів	[6]	2017

вірними, що і є передумовою широкого поля думок та термінологічної невизначеності.

Для виключення плутанини, на нашу думку, в останньому випадку (тобто коли інвестиційний потенціал регіону розглядається як його максимальні можливості залучати і засвоювати інвестиції) слід використовувати більш точніший термін – «потенціал використання інвестиційної ємності регіону». В економічних словниках та Вікіпедії також відсутні тлумачення цього поняття.

Саме залучення і засвоєння інвестицій до регіону є чинником його розвитку, тому є більш цікавим з економічної точки зору, ніж можливості регіону здійснювати інвестиції кудись. В такому разі краще використовувати термін «потенціал використання інвестиційної ємності регіону», який визначимо як максимальні можливості регіону залучати і засвоювати інвестиції власні або з інших регіонів та країн. Словосполучення «максимальні можливості» є ключовим.

Інвестиційну ємність регіону (ϵ_i^{PI}) визначимо як максимальний обсяг інвестицій, що може бути здійснений і засвоєний протягом певного часу в певному регіоні. Математично інвестиційна ємність регіону (ϵ_i^{PI}) більше фактичного обсягу інвестицій (O_i^{PI}) в цьому регіоні в i -му періоді часу (1) на обсяг невикористаного потенціалу інвестиційної ємності регіону в i -му періоді часу ($\Pi\epsilon_i^H$) (2):

$$\epsilon_i^{PI} > O_i^{PI}, \quad (1)$$

$$\epsilon_i^{PI} = O_i^{PI} + \Pi\epsilon_i^H. \quad (2)$$

Всі наведені показники в різні періоди часу мають різне значення і залежать від різних чинників. До того ж зростання інвестиційної ємності регіону, як правило, не є прямим чинником зростання фактичного обсягу інвестицій в цьому регіоні, однак підвищує імовірність здійснення інвестицій в регіон у майбутньому. Збільшення потенціала

лу використання інвестиційної ємності регіону також не є прямим чинником зростання фактичного обсягу інвестицій в цьому регіоні, і також підвищує відповідну імовірність.

Математично коефіцієнт використання інвестиційної ємності регіону в i -му періоді часу (K_{IE_i}) можна виразити відношенням:

$$K_{IE_i} = \frac{O_i^{PI}}{\epsilon_i^{PI}}. \quad (3)$$

Інвестиційна ємність регіону одночасно залежить і від суб'єктивних чинників, і від об'єктивних. Об'єктивні чинники визначаються природно-кліматичними умовами регіону, наявністю корисних копалин, чисельністю економічно-активного населення, площею, спеціалізацією в міжнародному розподілі праці. Чим більше рівень спеціалізації регіону в міжнародному розподілі праці, тим більше його інвестиційна ємність, тим більше імовірність здійснення інвестицій і можливі обсяги відповідних інвестицій в цей регіон у майбутньому.

До суб'єктивних чинників можна віднести інноваційно-інвестиційну інфраструктуру регіону, яка формується за участю державних і регіональних органів влади; рівень довідченості, компетентності і забезпеченості економічно активного населення тощо. Інновації збільшують інвестиційну ємність регіону, тому його інноваційно-інвестиційна інфраструктура також розглядається як суб'єктивний чинник.

Фактичний обсяг інвестицій, порівняно з інвестиційною ємністю регіону, є кінцевим результуючим показником використання потенціалу інвестиційної ємності регіону, а не чинником, від якого залежить такий потенціал.

Удосконалення інноваційно-інвестиційної інфраструктури регіону призводить до зростання показника ϵ_i^{PI} – інвестиційної ємності регіону. За умов незмінності фактичного обсягу інвестицій таке удосконалення призводить до зменшення коефіцієнта використання інвестиційної ємності регіону (K_{IE_i}).

В більшості випадків удосконалення інноваційно-інвестиційної інфраструктури призводить і до збільшення інвестиційної ємності регіону, і до зростання фактичного обсягу інвестицій, однак додаткове зростання першого більше додаткового зростання останнього:

$$\Delta \epsilon_i^{PI} > \Delta O_i^{PI}. \quad (4)$$

Припускаючи об'єктивну дію закону зменшення граничної корисності і в частині інвестиційних процесів на регіональному рівні, можна допускати, що чим менше значення коефіцієнта використання інвестиційної ємності регіону, тим більше імовірність наступних інвестицій в регіон, тим меншими є витрати на їх засвоєння. Та навпаки. Інакше кажучи, чим менше значення коефіцієнта використання інвестиційної ємності регіону K_{IE_i} , тим більше рівень потенціалу використання відповідної ємності. Однак якщо показник K_{IE_i} є відносним, то потенціал використання інвестиційної ємності ($\Pi \epsilon_i^H$) – абсолютним:

$$\Pi \epsilon_i^H = \epsilon_i^{PI} - O_i^{PI}. \quad (5)$$

Інвестиційна ємність регіону та потенціал її використання є взаємопов'язаними: чим більше значення першої, тим більше значення другої.

Незважаючи на кількісну природу показників інвестиційної ємності регіону і потенціалу її використання, на практиці їх кількісно визначити майже неможливо. Опоередковано тенденція зміни відповідних показників може визначатися зміною темпів фактичних інвестицій.

Незважаючи на проблематичність практичного кількісного визначення інвестиційної ємності регіону, слід звернути увагу, що в цьому відношенні теорія обмеженості ресурсів має певні винятки. З точки зору окремо взятого регіону світові інвестиційні ресурси більше його інвестиційної ємності:

$$\epsilon_i^{PI} < I_i^{CP}, \quad (6)$$

де I_i^{CP} – світові інвестиційні ресурси в i -му періоді, грош. од.

Тому теоретично для будь-якого регіону країни немає обмежень для досягнення рівності інвестиційної ємності і фактичного обсягу інвестицій за умов залучення зовнішніх інвестицій:

$$\epsilon_i^{PI} = O_i^{PI3}. \quad (7)$$

Така можливість може бути досягнута лише за умов залучення зовнішніх інвестицій (O_i^{PI3}), що поглиблює конкуренцію регіонів за світові інвестиційні ресурси, які за своїми обсягами перевищують інвестиційну ємність регіону. В умовах поглиблення глобалізації світової економіки важливою є інтеграція окремого регіону та національного господарства до світового фінансового ринку і міжнародних механізмів фінансування інвестицій. Інтеграція у світовий фінансовий ринок є вельми важливим завданням інвестиційної інфраструктури регіону. Рівень виконання цього завдання свідчить про якість та ефективність відповідної інфраструктури. Чим краще інвестиційна інфраструктура регіону інтегрована у світовий фінансовий ринок, тим більше імовірність і можливі обсяги інвестицій в цей регіон у майбутньому.

Додатковим чинником зростання як фактичних інвестицій, так і інвестиційної ємності регіону, що часто залишається поза увагою вітчизняних дослідників, є економічно активне самозайняте населення, яке працює за різноманітними грантовими програмами. В цьому випадку ключовими чинниками отримання грантів є знання самозайнятими особами іноземних мов і вміння розробляти проекти. Останні не обов'язково мають бути промисловими. Отже, для депресивних регіонів, де промисловості або зовсім майже немає, або підприємства тимчасово призупинили діяльність, реалізація грантових програм може бути джерелом залучення інвестицій.

Висновки. Якщо поняття «інвестиційний потенціал регіону» вживається з метою визначення максимальних можливостей регіону залучати і засвоювати інвестиції, то більш точнішим є вживання терміна «потенціал використання інвестиційної ємності регіону». Інвестиційна ємність регіону та потенціал її використання є взаємопов'язаними: чим більше значення першої, тим більше значення другого.

Чим більше інвестиційна ємність регіону та її потенціал, тим більше імовірність здійснення інвестицій та більше обсяг можливих інвестицій в цей регіон у майбутніх періодах. Фактичний обсяг інвестицій, порівняно з інвестиційною ємністю регіону, слід розглядати в якості кінцевого результуючого показника використання потенціалу інвестиційної ємності регіону, а не чинником, від якого залежить такий потенціал.

Оскільки інновації також збільшують інвестиційну ємність регіонів, їх інноваційно-інвестиційну інфраструктуру слід розглядати як суб'єктивний чинник збільшення потенціалу використання інвестиційної ємності.

Світові інвестиційні ресурси перевищують інвестиційну ємність регіону тому в умовах глобалізації важливою є інтеграція регіонів до світових фінансових ринків і міжнародних механізмів фінансування інвестицій. Інтеграція до світового фінансового ринку є основним завданням інвестиційної інфраструктури регіону, а рівень такої інтеграції є основним критерієм її якості та ефективності.

Перспективою подальших досліджень за напрямом є розробка методології визначення інвестиційної ємності регіону за опосередкованими показниками.

ЛІТЕРАТУРА

- Глушкова Т. Г. Инвестиционный потенциал региона: некоторые подходы к анализу // Региональная стратегия устойчивого социально-экономического роста : тез. докл. науч.-практ. конф. Ч. 1. Екатеринбург, 1998. 73 с.
- Гордієнко В. Інвестиційний потенціал регіону як економічна категорія. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2014. Вип. 7. Ч. 4. С. 67–71.
- Гришина И. В., Шахназаров А. Г., Ройзман И. И. Комплексная оценка инвестиционной привлекательности и инвестиционной активности российских регионов: методика определения и анализ взаимосвязей. *Инвестиции в России*. 2001. № 4. С. 5–16.
- Єлейко Я. І., Єлейко О. І., Раєвський К. Є. Інвестиції, ризик, прогноз. Львів : ЛБІ НБУ, 2000. 176 с.
- Єпіфанов А. О., Мінченко М. В., Дадашев Б. А. Управління регіоном. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. 361 с.
- Жук П. В., Сірик З. О. Інвестиційний потенціал територіальних громад: суть поняття та питання управління. *Регіональна економіка*. 2017. № 2. С. 16–22.
- Іванов С. В. Методологічні підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2004. Вип. 195, т. 1. С. 98–104.
- Іванов С. В. Особливості визначення рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України. *Економіка Крима*. 2011. № 2. С. 45–49.
- Іванова Н. Ю., Данилів А. І. Оцінка інвестиційної привабливості регіону: порівняльний аналіз сучасних методик. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2006. Т. 56. С. 17–22.
- Климова Н. І. Ефективне фінансове управління – стратегічний напрям ринкових перетворень в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2008. Вип. 1. С. 395–402.
- Ключник Л. В. Інвестиційний потенціал регіону: теоретичні аспекти та оцінка. *Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія «Регіональна економіка»*. 2011. Вип. 8 (31). Ч. 1. С. 150–161.
- Корчагин Ю. А., Маличенко И. П. Инвестиции: теория и практика : учеб. пособие. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. 453 с.
- Лагутін В. Внутрішній інвестиційний потенціал регіону та перспективи його використання. *Економічний часопис*. 1998. № 9. С. 42–44.
- Марголин А. М., Быстряков А. Я. Экономическая оценка инвестиций : учебник. М. : Экмос, 2001. 240 с.
- Мойсеєнко І. П. Інвестування : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 113 с.
- Нечитайло У. П. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 15. С. 25–29.
- Нечитайло У. П. Інвестиційний потенціал та інвестиційний клімат: особливості формування та співвідношення. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2011. Вип. 2 (32). С. 97–103.
- Пілько А. Д., Кіс В. В. Інвестиційний клімат та інвестиційний потенціал регіону як об'єкти моделювання. *Бізнес Інформ*. 2015. № 9. С. 146–152.
- Пілько А. Д., Грабовецька Г. Д. Модель оцінки інвестиційного потенціалу регіону. *Проблеми економіки*. 2017. № 4. С. 219–224.
- Приходько В. П. Категорійний апарат теорії інвестиційного забезпечення регіонального розвитку. *Агроекономіка*. 2012. № 14. С. 37–41.
- Сафиуллин С. А. Адаптирование методики позиционирования к инвестиционной среде региона. *Реальный сектор экономики: теория и практика управления*. 2005. № 3. С. 89–94.
- Ткачик Ф. П. Інвестиційний потенціал регіону: сутність, компоненти та перспективи розвитку. URL: http://www.rusnauka.com/27_SSN_2012/Economics/13_117095.doc.htm
- Тумусов Ф. С. Инвестиционный потенциал региона: Теория. Проблемы. Практика. М. : Экономика, 1999. 272 с.
- Щур Р. І. Взаємозв'язок основних складових інвестиційного розвитку економіки. *Організація виробництва та агробізнесу*. 2010. № 2. С. 166–172.

REFERENCES

- Glushkova, T. G. «Investitsionnyy potentsial regiona: nekotoryye podkhody k analizu» [Investment potential of the region: some approaches to the analysis]. *Regionalnaya strategiya ustoichivogo sotsialno-ekonomicheskogo rosta*, part 1. Ekaterinburg, 1998.
- Grishina, I. V., Shakhnazarov, A. G., and Royzman, I. I. «Kompleksnaya otsenka investitsionnoy privlekatelnosti i investitsionnoy aktivnosti rossiyskikh regionov: metodika opredeleniya i analiz vzaimosvyazey» [Comprehensive assessment of investment attractiveness and investment activity of the Russian regions: methods for determining and analyzing interconnections]. *Investitsii v Rossii*, no. 4 (2001): 5-16.
- Hordiienko, V. «Investytsiyniy potentsial rehionu yak ekonomichna katehoriia» [Investment potential of the region as an economic category]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky»*, vol. 4, no. 7 (2014): 67-71.
- Ivanov, S. V. «Metodolohichni pidkhody do vyznachennia sutnosti investytsiynoho potentsialu» [Methodological approaches to the definition of the essence of investment potential]. *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky*, vol. 1, no. 195 (2004): 98-104.
- Ivanov, S. V. «Osoblyvosti vyznachennia reytynhu investytsiynoi pryvablyvosti rehioniv Ukrainy» [Features of the rating of investment attractiveness of the regions of Ukraine]. *Ekonomika Kryma*, no. 2 (2011): 45-49.

- Ivanova, N. Yu., and Danyliv, A. I. «Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti rehionu: porivnialnyi analiz suchasnykh metodyk» [Assessment of investment attractiveness of the region: a comparative analysis of modern techniques]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Ekonomichni nauky*, vol. 56 (2006): 17-22.
- Kliuchnyk, L. V. «Investytsiinyi potentsial rehionu: teoretychni aspekty ta otsinka» [Investment potential of the region: theoretical aspects and assessment]. *Zbirnyk naukovykh prats Luts'koho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Seriya «Rehionalna ekonomika»*, vol. 1, no. 8 (31) (2011): 150-161.
- Klymova, N. I. «Efektyvne finansove upravlinnia - stratehichniy napriam rynkovykh peretvoren v Ukraini» [Effective financial management is a strategic direction of market transformation in Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, no. 1 (2008): 395-402.
- Korchagin, Yu. A., and Malichenko, I. P. *Investitsii: teoriya i praktika* [Investments: theory and practice]. Moscow: YuNITI-DANA, 2008.
- Lahutin, V. «Vnutrishnii investytsiinyi potentsial rehionu ta perspektyvy yoho vykorystannia» [Domestic investment potential of the region and prospects for its use]. *Ekonomichniy chasopys*, no. 9 (1998): 42-44.
- Margolin, A. M., and Bystryakov, A. Ya. *Ekonomicheskaya otsenka investitsiy* [Economic valuation of investments]. Moscow: Ekmos, 2001.
- Moiseienko, I. P. *Investuvannia* [Investment]. Kyiv: Znannia, 2006.
- Nechytailo, U. P. «Analiz suchasnykh pidkhodiv do vyznachennia investytsiinoho potentsialu rehionu» [An analysis of modern approaches to determining the investment potential of the region]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 15 (2010): 25-29.
- Nechytailo, U. P. «Investytsiinyi potentsial ta investytsiinyi klimat: osoblyvosti formuvannia ta spivvidnoshennia» [Investment potential and investment climate: peculiarities of formation and correlation]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya : Ekonomika*, no. 2 (32) (2011): 97-103.
- Pilko, A. D., and Hrabovetska, H. D. «Model otsinky investytsiinoho potentsialu rehionu» [Model for assessing the investment potential of the region]. *Problemy ekonomiky*, no. 4 (2017): 219-224.
- Pilko, A. D., and Kis, V. V. «Investytsiinyi klimat ta investytsiinyi potentsial rehionu yak obiekty modeliuвання» [Investment climate and investment potential of the region as modeling objects]. *Biznes Inform*, no. 9 (2015): 146-152.
- Prykhodko, V. P. «Katehoriinyi aparat teorii investytsiinoho zabezpechennia rehionalnoho rozvytku» [Categorical apparatus of the theory of investment support of regional development]. *Ahrosvit*, no. 14 (2012): 37-41.
- Safullin, S. A. «Adaptirovaniye metodiki pozitsionirovaniya k investitsionnoy srede regiona» [Adaptation of positioning techniques to the investment environment of the region]. *Realnyy sektor ekonomiki: teoriya i praktika upravleniya*, no. 3 (2005): 89-94.
- Shchur, R. I. «Vzaiemozviazok osnovnykh skladovykh investytsiinoho rozvytku ekonomiky» [Interconnection of the main components of the investment development of the economy]. *Orhanizatsiia vyrobnytstva ta ahrobiznesu*, no. 2 (2010): 166-172.
- Tkachyk, F. P. «Investytsiinyi potentsial rehionu: sutnist, komponenty ta perspektyvy rozvytku» [Investment potential of the region: essence, components and prospects of development]. http://www.rusnauka.com/27_SSN_2012/Economics/13_117095.doc.htm
- Tumusov, F. S. *Investitsionnyy potentsial regiona: Teoriya. Problemy. Praktika* [Investment potential of the region: Theory. Problems. Practice]. Moscow: Ekonomika, 1999.
- Yeleiko, Ya. I., Yeleiko, O. I., and Raievskiy, K. Ye. *Investytsii, ryzyk, prohnoz* [Investments, risk, forecast]. Lviv: LBI NBU, 2000.
- Yepifanov, A. O., Minchenko, M. V., and Dadashev, B. A. *Upravlinnia rehionom* [Region management]. Sumy: DVNZ «UABS NBU», 2008.
- Zhuk, P. V., and Siryk, Z. O. «Investytsiinyi potentsial terytorialnykh hromad: sut poniattia ta pytannia upravlinnia» [Investment potential of territorial communities: the essence of the concept and issues of governance]. *Rehionalna ekonomika*, no. 2 (2017): 16-22.